

Стрихоцький Тарас Любомирович

Політичний та безпековий виміри взаємин ЄС та РСАДПЗ після завершення Катарської дипломатичної кризи

УДК 327(477:4-12)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.27>

Стрихоцький Тарас Любомирович
аспірант кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія»
вул. Семінарська, 2, Острог, Україна
ORCID: 0000-0001-6978-8076

Катарська дипломатична криза (2017–2021 рр.), що спалахнула між Катаром з одного боку та Бахрейном, Королівством Саудівська Аравія і Об'єднаними Арабськими Еміратами з іншого, є наймасштабнішим протистоянням між державами-членами Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ) за всю історію існування цієї організації. Дипломатична криза негативно вплинула на діяльність РСАДПЗ та її відносини з іншими міжнародними акторами. Зокрема, були припинені засідання Спільної Ради ЄС-РСАДПЗ та реалізація Програми спільних дій двох організацій. Завершення дипломатичної кризи дало можливість організаціям не тільки відновити колишній рівень відносин, але і суттєво наростити двосторонні зв'язки. Мета цієї статті полягає в аналізі діалогу між Європейським Союзом та Радою співробітництва арабських держав Перської затоки у сферах політики та безпеки після припинення дипломатичної кризи у РСАДПЗ. В ході дослідження застосовувалися такі методи, як компаративний та кількісний аналіз, прогностичний метод та контент-аналіз. У статті простежено хронологію відновлення та поглиблення мультилатеральних політичних та безпекових зв'язків ЄС та РСАДПЗ після завершення Катарської дипломатичної кризи у 2021 році. Розглянуто діяльність Спільних Рад міністрів закордонних справ Європейського Союзу та держав-членів РСАДПЗ. Визначено місце РСАДПЗ у безпекових документах ЄС, прийнятих після завершення дипломатичної кризи, зокрема у таких, як: «Стратегічний компас для безпеки і оборони» та «Стратегічне партнерство із Затокою». Досліджено функції і посадові обов'язки спеціальних представників ЄС та специфіку роботи спеціального представника ЄС у регіоні Перської затоки. Простежено особливості та тематику безпекових та політичних форумів у яких представники Європейського Союзу та РСАДПЗ брали активну участь.
Ключові слова: ЄС, РСАДПЗ, політичний діалог, безпековий діалог, спеціальний представник ЄС у Перській затоці.

Вступ. Катарська дипломатична криза стала кульмінацією протистояння між Катаром та КСА, що розпочалося задовго до її початку. Зокрема, КСА відкликала посла із Катару ще у 2002–2008 рр. через критичне висвітлення Саудівської Аравії катарською телекомпанією «аль-Джазіра». У березні 2014 р. Бахрейн, Королівство Саудівська Аравія та Об'єднані Арабські Емірати звинуватили Катар у підтримці тероризму, а також у втручанні у внутрішні справи держав та понизили рівень дипломатичної присутності в Досі. 5 червня 2017 р. Бахрейн, КСА, ОАЕ та їхні союзники у складі «Антитерористичної коаліції» оголосили про повну зупинку дипломатичних та економічних відносин із Катаром. Точні причини початку Катарської дипломатичної кризи у 2017 р. невідомі, однак на думку С. Парваті декілька подій передували безпосередньо початку кризи:

- саміт у Ер-Ріяді, в ході якого Президент США Д. Трамп підтримав дії Саудівської Аравії проти Ірану та його регіональних союзників;
- публікація «аль-Джазірою» інформації про перемовини між ОАЕ та проізраїльськими чиновниками адміністрації США, що викликало негативну реакцію еміратської сторони;
- хакерські атаки проти катарських медіа, в ході яких публікувалися тексти на підтримку Ірану та Ізраїлю, а також рухів «ХАМАС» і «Хезболла» [1].

В той час як Бахрейн, КСА та ОАЕ виступили проти Катару, інші держави-члени РСАДПЗ дотримувалися нейтралітету. Криза завершилася лише у 2021 році декларацією, підписаною в аль-Улі (Al-Ula declaration) представниками Бахрейну, Єгипту, Кувейту, Оману, Катару, Саудівської Аравії та Об'єднаних Арабських Еміратів.

Дипломатична криза, що тривала майже три із половиною роки, призупинила роботу РСАДПЗ і спричинила розрив дипломатичних, торговельних та економічних зв'язків між найбільш впливовими державами-членами організації. До наслідків конфлікту можна також зарахувати зупинку мультилатерального діалогу на рівні ЄС-РСАДПЗ. Протягом усієї кризи не проводилися засідання Спільної Ради (Joint Council) міністрів закордонних справ, яка складається із представників ЄС та РСАДПЗ і є основним органом взаємодії між двома організаціями [2]. Крім цього, із початком Катарської дипломатичної кризи, було призупинено реалізацію Програми спільних дій (2010–2013 рр.) (Joint Action Programme), продовженої у 2013 р. на невизначений термін.

Мета та завдання. Метою даної статті є аналіз мультилатерального діалогу між ЄС та РСАДПЗ у політичній та безпековій сферах після завершення дипломатичної кризи всередині РСАДПЗ. До основних завдань належить:

- Простежити роль і місце РСАДПЗ у сучасних безпекових документах Європейського Союзу;

– Визначити сучасний стан політичної та безпекової співпраці між Європейським Союзом та РСАДПЗ;

– Проаналізувати та виділити ключові аспекти підсумків засідань Спільної Ради ЄС-РСАДПЗ;

– Дослідити функції спеціального представника ЄС у регіоні Перської затоки та його діяльність.

Методологія дослідження. В ході дослідження були застосовані експлікативні методи та методи аналізу ситуації. Для наочної демонстрації поглиблення зв'язків було застосовано методи компаративного та кількісного аналізу. Історичний аналіз було застосовано для простеження впливу Катарської дипломатичної кризи на мультилатеральні відносини ЄС-РСАДПЗ. Метод контент-аналізу застосовувався при аналізі документів, опублікованих Службою зовнішніх зв'язків ЄС та комюніке Спільних Рад ЄС-РСАДПЗ. Цей метод дозволив визначити місце РСАДПЗ у зовнішньополітичних документах Європейського Союзу, пріоритети зовнішньої політики ЄС щодо держав-членів РСАДПЗ та інструменти політичного і безпекового діалогів. У висновках застосовано прогностичний метод.

Результати. Катарська дипломатична криза негативно вплинула на увесь регіон Близького Сходу, а також показала значні розбіжності усередині РСАДПЗ. Конфлікт завдав суттєвої шкоди відносинам між ЄС та РСАДПЗ: він зупинив мультилатеральний діалог між сторонами під час заострення американо-іранських відносин, пандемії COVID-19 та громадянських воєн у Ємені та Сирії. Як наслідок, були суттєво посилені позиції стратегічного регіонального суперника Королівства Саудівської Аравії – Ірану.

За оцінками Адель Абделя Гафара (Adel Abdel Ghafar) та Сільвії Коломбо (Silvia Colombo), наприкінці Катарської дипломатичної кризи, мультилатеральні відносини між ЄС та РСАДПЗ перебували на історичному мінімумі з кількох причин. По-перше, держави-члени РСАДПЗ активно втручалися у внутрішні справи середземноморських сусідів ЄС під час «Арабської весни». У більшості випадків подібні втручання призводили до посилення дестабілізації на периферії Європейського Союзу та, зокрема, збільшення міграційного тиску на ЄС. По-друге, всередині Європейського Союзу розвинулася втома від Близького Сходу та від довготривалих регіональних конфліктів у Сирії та Ємені. Насамкінець, РСАДПЗ охопила внутрішня криза, яка полягала у дипломатичному та економічному протистоянні Бахрейну, КСА та ОАЕ з одного боку і Катару з іншого, що зупинила роботу організації протягом 2017–2021 років [3].

Важливим поштовхом для відновлення мультилатеральних відносин між ЄС та РСАДПЗ стало завершення кризи. Верховний представник Євро-

пейського союзу у закордонних справах та політиці безпеки Жозеп Боррель (Josep Borrell) привітав нормалізацію політичних відносин між сторонами конфлікту 6 січня 2021 р., наступного дня після підписання декларації в аль-Улі. Він зазначив, що відновлення відносин сприятиме регіональній стабільності та подякував Кувейту і США за посередництво. Ж. Боррель додав, що ЄС залишається готовим до посилення співпраці із РСАДПЗ та підтримує посилення регіональної інтеграції [4].

Верховний представник Європейського союзу став першим вищим чиновником Європейської Комісії (за час головування Урсули фон дер Ляєн), який здійснив візит до РСАДПЗ. Зокрема, Ж. Боррель відвідав Катар, ОАЕ та КСА восени 2021 р. [5]. В ході візиту до Катару, Верховний представник ЄС зустрівся із еміром Катару та обговорив білатеральні відносини на рівні ЄС-Катар, а також відкриття нового Представництва Європейського Союзу у Досі. В ОАЕ Ж. Боррель провів зустрічі із віце-прем'єр-міністром, міністрами закордонних справ, внутрішніх справ та міжнародного співробітництва, із якими було обговорено партнерство ЄС-ОАЕ, виклики безпеці та зміни клімату. Під час візиту до КСА Верховний представник зустрівся із Генеральним секретарем РСАДПЗ Наєфом аль-Хаджрафом (Nayef al-Hajraf) для обговорення регіональної стабільності, кліматичних змін та торгівлі [6]. Крім цього, Ж. Боррель провів перемовини із міністрами торгівлі та енергетики Королівства Саудівська Аравія і підписав Угоду про співпрацю (Cooperation Agreement) між ЄС та КСА, що поглиблювала двосторонні зв'язки між сторонами. Коментуючи результати візитів Верховний представник зазначив: «...мені було зрозуміло, що Європейський Союз зовсім відсутній у регіоні. Країни Перської затоки хочуть збільшити присутність Європейського Союзу, і ми маємо стратегічний інтерес співпрацювати з ними...» [7]. Ж. Боррель додав, що Європейський Союз відкриє представництво у Катарі у 2023, працює на створення Спільного Комюніке про партнерство із РСАДПЗ, а також планує провести зустріч Спільної Ради міністрів закордонних справ на початку 2022 р.

Надзвичайно важливим для поглиблення політичного та безпекового діалогів між ЄС та РСАДПЗ став лютий 2022 р. Зокрема, 21 лютого 2022 р. Європейська Рада прийняла рішення про створення Координованої морської присутності ЄС (Coordinated Maritime Presence, CMP) у північно-західній частині Індійського океану з метою посилення стабільності, безпеки та економічного процвітання регіону [8]. Передбачалося, що CMP буде проводитися у координації з існуючими місіями ЄС: операцією «Аталанта» (Operation Atalanta) із протидії піратству в Сомалі та морською місією EMASoH (European-led Maritime Awareness in the Strait of Hormuz) в Ормузькій протоці, яку очо-

лює Франція. На думку Цінзії Біанко (Cinzia Bianco), морська місія ЄС посилить позиції ЄС як провайдера регіональної безпеки та зможе сприяти змінам у сприйнятті Європейського Союзу регіональними державами [9]. Крім цього, СМР допоможе гарантувати регіональну безпеку судноплавства у ключовому для світової торгівлі регіоні.

Важливим досягненням у двосторонніх відносинах ЄС-РСАДПЗ стало відновлення роботи Спільної Ради. 22 лютого 2022 р. у Брюсселі була проведена перша (з 2017 р.) Спільна Рада міністрів закордонних справ ЄС та РСАДПЗ під головуванням Ж. Борреля та міністра закордонних справ КСА Файсала бін Фархана аль Сауда [10]. В роботі зустрічі міністрів прийняв участь генеральний секретар РСАДПЗ Наєф аль-Хаджраф. Основною метою засідання було обговорення безпекової ситуації на Близькому Сході. Сторони висловили спільну позицію з приводу подій у Сирії, Афганістані, Ємені та Іраку, а також підтримали ініціативу продовження переговорів у Відні щодо іранської ядерної програми. Під час засідання Спільної Ради ЄС та РСАДПЗ підписали Програму спільних дій на 2022–2027 рр. та погодили поглиблення співпраці у сферах двостороннього політичного діалогу, регіональної безпеки, контртероризму, торгівлі та клімату.

У березні 2022 р. Європейська служба зовнішніх справ опублікувала «Стратегічний компас для безпеки і оборони» (A Strategic Compass for Security and Defence) [11]. Метою прийнятого документу є створення плану для перетворення ЄС із реципієнта безпеки у світового провайдера безпеки. «Стратегічний компас» містить перелік необхідних реформ у зовнішній та внутрішній політиці Європейського Союзу для безпекового посилення організації. У контексті регіону Перської затоки, ЄС виділяє дві проблеми регіональної безпеки: можливе отримання Іраном ядерної зброї та тероризм і екстремізм, що становлять виклик для економічних і безпекових інтересів організації. Документ визначає Ормузьку протоку ключовим регіональним хабом морської торгівлі, важливим для європейської економічної та енергетичної безпеки. Для ЄС РСАДПЗ є важливим регіональним партнером у безпековому діалозі на Близькому Сході. «Стратегічний компас» передбачає застосування індивідуального підходу щодо розбудови стратегічних відносин, зокрема збільшення європейського безпекового присутності у відносинах із РСАДПЗ.

Основою сучасної політики ЄС у регіоні Перської затоки є Спільне комюніке до Європейського парламенту та Європейської ради про «Стратегічне партнерство із Затокою» (Joint Communication on a "Strategic Partnership with the Gulf") [12], прийняте у травні 2022 р. Автори документу вказують на ключову важливість підтримки стабільності і безпеки у сусідньому із ЄС регіоні. Крім цього, вони від-

значають дипломатичну активність держав-членів РСАДПЗ на Близькому Сході, зокрема у регіонах Африканського рогу та Сахелю. Таким чином, підтримка миру на периферії ЄС неможлива без співпраці та координації дій із цими державами.

Безпека займає чільне місце у структурі документу. Зокрема, авторами пропонуються такі сфери поглиблення безпекової співпраці:

- активізація політичного діалогу із регіональної безпеки та стабільності;
- призначення спеціального представника (Special Representative) ЄС із безпеки у Перській затоці;
- розробка механізму поглиблення взаємодій у сфері морської безпеки;
- посилення технічної підтримки РСАДПЗ у сфері ядерної безпеки;
- поглиблення співпраці у боротьбі з тероризмом і екстремізмом;
- початок діалогу про кібербезпеку та боротьбу із стихійними лихами.

На нашу думку, найважливішим досягненням у контексті прийнятого документу є створення посади спеціального представника ЄС для координації регіональної політики організації. Станом на березень 2024 року посаду займає колишній міністр закордонних справ Італії Луїджі ді Майо (Luigi Di Maio).

Корнеліус Адебар (Cornelius Adebahr) у статті «Робота навиворіт: яка роль спеціальних посланців в Європейській службі зовнішніх справ?» (Working inside out: what role for Special Envoys in the European External Action Service?) аналізує значення і роль цієї посади [13]. Першого спеціального представника ЄС було призначено у середині 90-х років минулого століття у зв'язку із загостренням близькосхідного конфлікту та кризи у регіоні африканських Великих озер. Початково, спеціальні представники працювали там де Європейський Союз не мав спільної стратегії зовнішньої політики. Згодом спеціальні представники стали виконавцями наперед визначеної політики. Автор стверджує, що Лісабонський договір змінив дипломатичну ієрархію ЄС. Зокрема, Договір підпорядкував спеціальних представників Верховному представнику ЄС із питань зовнішньої політики та безпеки. Також Верховний представник отримав право подавати список кандидатур на посаду спеціальних представників до Ради ЄС. Крім цього, делегації Європейського Союзу перебрали на себе частину обов'язків спеціальних представників.

Не зважаючи на те, що кожен мандат спеціального представника має свій окремий статус, можна виділити шість основних функцій спеціальних представників ЄС.

- інформують європейські інституції та національні уряди про свою діяльність у конкретному регіоні;

- представляють інтереси ЄС у регіонах та посилюють імідж Європейського Союзу;
- втілюють спільну зовнішню та безпекову політику ЄС;
- координують дії різних інституцій та національних представництв держав-членів ЄС;
- співпрацюють із ключовими міжнародними регіональними акторами (ООН, НАТО, ОБСЄ) та локальними представниками [14].

На сьогодні існує десять спеціальних представників ЄС: дев'ять «територіальних» та один «тематичний». До територіальних відносять спеціального представника ЄС у справах Боснії і Герцеговини (Johann Sattler), Косово (Tomáš Szunyog), Сахелю (Emanuela Del Re), Центральної Азії (Terhi Nakala), Південного Кавказу та грузинської кризи (Toivo Klaar), Близькосхідного мирного діалогу (Sven Koopmans), Африканського Рогу (Annette Weber), діалогу Белград-Приштина та інших регіональних проблем Західних Балкан (Miroslav Lajčák) та Перської затоки. Спеціальний представник із питань прав людини (Eamon Gilmore) не має чітко визначеного регіону відповідальності, тому вважається «тематичним» [15].

Рішенням Ради ЄС від 15 травня 2023 р. було створено посаду спеціального представника ЄС у регіоні Перської затоки та затверджено кандидатуру Луїджі ді Майо на цю посаду. У Рішенні вказано, що термін перебування представника на посаді складає двадцять один місяць. Для реалізації цілей європейської політики функції спеціального представника ЄС у регіоні Перської затоки є наступними:

- підтримка Верховного представника та Європейської служби зовнішніх дій у реалізації спільної зовнішньої політики та безпеки визначених у Спільному комюніке «Стратегічне партнерство із Затокою»;
- сприяння збереженню миру та запобіганню конфліктам у регіоні, а також пом'якшенню їхніх потенційних наслідків, зокрема шляхом подолання таких спільних загроз, як тероризм, зміна клімату, погіршення стану навколишнього середовища, енергетична безпека;
- забезпечення послідовності зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу та сприяння інтересам організації в регіоні;
- сприяння кращому розумінню ролі ЄС та його регіональної присутності, боротьбі з дезінформацією, налагоджуванню міжособистісних контактів;
- зміцнення індивідуальних контактів з регіональними партнерами, та міжнародними організаціями, зокрема із Радою співробітництва арабських держав Перської затоки, Лігою арабських держав та ін. [16].

На відміну від деяких спеціальних представників, чий резиденції розташовані у регіонах діяльності, офіс спеціального представника ЄС у регіоні

Перської затоки розташований у Брюсселі. Таким чином, протягом перших тижнів роботи, спеціальний представник зустрівся із послами у Брюсселі всіх без винятку держав-членів РСАДПЗ. Було проведено зустрічі із міністрами закордонних справ Катару, Оману, Бахреїну, ОАЕ та Кувейту. КСА залишається єдиною країною, міністр закордонних справ та міністр торгівлі якої зустрічалися із спеціальним представником двічі. Окрім цього, були проведені координаційні зустрічі із представниками США, НАТО, Швейцарії, Туреччини, Ізраїлю та Єгипту. Луїджі ді Майо як представник ЄС був присутній на похороні еміра Кувейту шейха Навафа аль-Ахмада аль-Сабаха (Nawaf Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah) 17 грудня 2023 р. [17].

На думку Леонардо Мацукко (Leonardo Mazzucco) з Інституту дослідження арабських держав Затоки у Вашингтоні (Arab Gulf States Institute in Washington), призначення спеціального представника відображає бажання керівництва ЄС розширити політичне представництво у регіоні Перської затоки. Серед причин зростання регіональних інтересів ЄС, автор називає безрезультативність перемовин про відновлення Спільного всеосяжного плану дій з Іраном та все більш антизахідну політику Тегерану, а також зміцнення ірано-російських взаємин, зокрема у військовій та політичній сферах. Крім цього, автор вказує на позитивну роль РСАДПЗ, зокрема Катару та ОАЕ у порятунку афганців та громадян ЄС у Кабулі у 2021 р. Л. Мацукко з обережним оптимізмом говорить про призначення Луїджі ді Майо, відзначаючи його політичну зрілість та досвід перемовин з лідерами РСАДПЗ у контексті диверсифікації постачання енергоносіїв до Італії після 24 лютого 2022 р. [18].

9–10 жовтня 2023 р. було проведено двадцять сьому зустріч Спільної ради ЄС-РСАДПЗ, у результаті чого було підписано одне з найбільших за об'ємом спільних комюніке. Подія стала першою зустріччю міністрів держав-членів двох міжнародних організацій, що тривала два дні. За підсумками переговорів, сторони домовились проводити регулярний безпековий діалог стосовно морської безпеки, кібербезпеки, нерозповсюдження БПЛА, ядерного і ракетного озброєння. ЄС та РСАДПЗ домовилися вивчити можливості координації європейської безпекової місії у північно-західній частині Індійського океану із державами регіону. Сторони привітали проведення спільного форуму із регіональної безпеки та кооперації у ЄС і зобов'язалися підготувати перший в історії спільний саміт глав держав-членів ЄС та РСАДПЗ. Найбільш обговорювані питання були пов'язані з сферами політики та безпеки, адже їм присвячена 13 із 31 пункту комюніке. ЄС та держави-члени РСАДПЗ сформулювали спільну позицію щодо: територіальних суперечок між Кувейтом та Іраком, ОАЕ та Іраном, російсько-української війни, громадянських воєн у Сирії,

Ємені, Сомалі та Судані, а також щодо протистояння Ірану із КСА та Ізраїлю із рухом «ХАМАС». Окрім того обговорювалися питання економічної, кліматичної та науково-освітньої взаємодії [19].

Суттєво розширеними були також і взаємодії Спільного комітету із співпраці. 4 лютого 2022 р. у Ер-Ріяді вперше із 2020 р. відбулося 30-те засідання Спільного комітету із співпраці ЄС і РСАДПЗ. На засіданні були присутні заступник Генерального секретаря організації з політичних справ та перемовин Абдулазіз Алувайшеґ (Abdulaziz Aluwaisheg) та заступник генерального директора відділу справ Близького Сходу європейської зовнішньої служби Карл Халлерґард (Carl Hallergård) [20]. Під час 31-ї зустрічі 28 лютого 2023 у Брюсселі було суттєво розширено діалог: А. Алувайшеґ зустрівся із старшим координатором європейської морської місії у північно-західній частині Індійського океану Майклом Пульшом (Michael Pulch) [21] та представниками Катару [22] і Бахреїну [23].

ЄС активізував двосторонні відносини із РСАДПЗ і на міжнародних форумах. Зокрема, 5–6 червня 2024 р. в штаб-квартирі РСАДПЗ у Ер-Ріяді відбувся дводенний захід під назвою «Конференція РСАДПЗ-ЄС щодо боротьби з ідеологією екстремізму» (GCC-European Conference on Combating Extremist Ideology). Підчас заходу представники ЄС та РСАДПЗ обговорювали практичні та процедурні питання співпраці у боротьбі з тероризмом та екстремізмом. Учасники з держав-членів та організацій громадянського суспільства представили декілька доповідей з метою обміну досвідом у сфері протидії екстремістській ідеології та обговорили методи вербування терористів [24; 25]. Варто додати, що у серпні 2023 р. у Дждді було організовано масштабну зустріч радників з національної безпеки майже сорока держав та міжнародних організацій. На зустрічі були присутні представники Європейської комісії, Європейської Ради та радники з національної безпеки п'яти арабських монархій Перської затоки. Представники Оману у зустрічі участі не брали [26].

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що завершення Катарської дипломатичної кризи дозволило ЄС і РСАДПЗ повністю відновити двосторонні мультилатеральні відносини у сферах політики та безпеки. По-перше, відновила роботу Спільна Рада – найвищий орган політичної кооперації між двома організаціями. В подальшому, саме в ході діяльності Спільної Ради було суттєво поглиблено двосторонні відносини, зокрема погоджено «Програму спільних дій 2022–2027» та висловлено можливість проведення саміту лідерів двох організацій. По-друге, відбулася активізація діяльності Спільного комітету із співпраці.

Варто зазначити, що ініціатива активізації відносин надходить із боку Європейського Союзу. Зокрема, у таких документах ЄС як «Стратегічний

компас для безпеки і оборони» та Спільне комюніке про «Стратегічне партнерство із Затокою» наголошується на важливій ролі держав-членів РСАДПЗ у регіональній безпеці на периферії ЄС, зокрема на Близькому Сході, Африканському Розі та у Сахелі. Створення посади спеціального представника ЄС із безпеки у Перській Затоці є важливим досягненням в контексті «Стратегічного партнерства із Затокою». Таким чином, можна очікувати, що європейська регіональна політика стане більш скоординованою, послідовною та враховуватиме специфіку зовнішньополітичних інтересів держав-членів РСАДПЗ. Водночас, діяльність спеціального представника сприятиме кращому розумінню РСАДПЗ спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС.

Зважаючи на сучасний стан відносин між ЄС та РСАДПЗ, можна припустити, що вони будуть продовжувати розвиватися у напрямі поступового поглиблення політичної та безпекової співпраці. Обидві сторони зацікавлені у стабілізації периферійних регіонів, стримуванню Ірану та активнішій участі ЄС у безпековій архітектурі регіону Перської затоки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Parvathy, S. (2021). Qatar Diplomatic Crisis A look Back on the Crisis and Possible Solutions 2017. *Journal of Political Sciences & Public Affairs*. P. 4.
2. EU-GCC Cooperation Agreement. (1989). The European External Action Service. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/tradoc_140300.pdf.
3. Ghafar A., Colombo S. (2020). EU-GCC Relations. The Path towards a New Relationship. Konrad-Adenauer-Stiftung. URL: <https://www.kas.de/documents/286298/8668222/200401+Policy+Report+No+2+GCC-EU+Path+towards+a+New+Relationship.pdf/25e95278-7689-2ec2-0b14-e27197b49969?version=1.1&t=1585898593194>.
4. GCC: Statement by the High Representative Josep Borrell on the normalisation of relations among Gulf countries. (2021). EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/gcc-statement-high-representative-josep-borrell-normalisation-relations-among-gulf-countries_en.
5. Daily News 04 / 10 / 2021. (2021). EEAS. 2021. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_21_5024.
6. Josep Borrell Fontelles. (2021). twitter.com. 2021. URL: <https://twitter.com/JosepBorrellF/status/1444589616858861568>.
7. Foreign Affairs Council: Remarks by the High Representative/Vice-President Josep Borrell at the press conference. (2021). EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/tunisia/foreign-affairs-council-remarks-high-representativevice-president-josep-borrell-press-conference_und_en?s=126.
8. Council Conclusions on the Implementation of the Coordinated Maritime Presences Concept in the North-Western Indian Ocean. (2022). Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/54437/st06255-en22.pdf>.

9. Bianco C. (2022). The role of Europe in Gulf maritime security. International Register of Shipping. URL: <https://intreg.org/2022/06/17/the-role-of-europe-in-gulf-maritime-security/>.
10. Co-Chairs' Statement – 26th EU-GCC Joint Council and Ministerial Meeting. (2022). Council of the European Union. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/22/co-chairs-statement-26th-eu-gcc-joint-council-and-ministerial-meeting/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Co-Chairs%27%20Statement%20-%2026th%20EU-GCC%20Joint%20Statement%20and%20Ministerial%20Meeting.
11. A Strategic Compass for Security and Defence. (2022). EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-0_en.
12. Joint Communication to the European Parliament and the Council: A Strategic Partnership with the Gulf. (2022). EEAS. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Joint%20Communication%20to%20the%20European%20Parliament%20and%20the%20Council%20-%20A%20Strategic%20Partnership%20with%20the%20Gulf.pdf>.
13. Adebahr C. (2011). Working inside out: what role for Special Envoys in the European External Action Service. European Policy Centre. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/141469/pub_1216_working_inside_out.pdf.
14. The Scope and Mandate of EU Special Representatives (EUSRs). (2019). Directorate General for External Policies of the Union. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/603469/EXPO_STU\(2019\)603469_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/603469/EXPO_STU(2019)603469_EN.pdf).
15. EU Special Representatives. (2024). EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-special-representatives_en.
16. Council Decision (CFSP) 2023/963 of 15 May 2023 appointing the European Union Special Representative for the Gulf region. (2023). Official Journal of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023D0963>.
17. EU in Kuwait. (2023). twitter.com. URL: <https://twitter.com/EUinKuwait/status/1736457531386376682>.
18. Mazzucco L. (2023). First EU Gulf Envoy Takes Office Amid Push to Revamp Ties. Arab Gulf States Institute in Washington. URL: <https://agsiw.org/first-eu-gulf-envoy-takes-office-amid-push-to-revamp-ties/>.
19. Co-Chairs' Statement of the 27th GCC-EU Joint Council and Ministerial Meeting. (2023). Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/10/10/co-chairs-statement-of-the-27th-gcc-eu-joint-council-and-ministerial-meeting/>.
20. GCC and EU 30th Meeting of Joint Cooperation Committee Concludes its Work. (2022). Saudi Press Agency. URL: <https://www.spa.gov.sa/2326791>.
21. GCC Assistant Secretary for Political Affairs and Negotiations Meets European Official. (2023). Saudi Press Agency. URL: <https://www.spa.gov.sa/en/bac82e08e4u>.
22. Qatar Partakes in 31st Meeting of GCC-EU Joint Cooperation Committee. (2023). Ministry of Foreign Affairs of Qatar. URL: <https://www.mofa.gov.qa/en/all-mofa-news/details/1444/08/07/qatar-partakes-in-31st-meeting-of-gcc-eu-joint-cooperation-committee>.
23. Bahrain participates in GCC-EU meeting. (2023) Bahrain News Agency. URL: <https://www.bna.bh/En/BahrainparticipatesinGCCmeeting.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlZON1%2BDgaWwHXDaNab3zepXW%2FTWvY%3D>.
24. Statement Issued by the 156th Session of the GCC Ministerial Council. (2023). Gulf Cooperation Council. URL: <https://www.gcc-sg.org/ar-sa/MediaCenter/NewsCooperation/News/Pages/news2023-6-11-2.aspx>.
25. Qatar Participates in GCC-EU Conference on Countering Extremist Ideology, Radicalization. (2023). OANA News. URL: <https://oananeews.org/content/news/qatar-participates-gcc-eu-conference-countering-extremist-ideology-radicalization>.
26. National Security Advisors and Representatives of a Number of Countries and International Organizations Concluded their Meeting in Jeddah Regarding the Ukrainian Conflict. (2023) Saudi Press Agency. URL: <https://www.spa.gov.sa/en/732712f5e5g>.

Relations between the EU and the GCC after the end of the Qatar diplomatic crisis in the political and security domains

Strykhotskyi Taras Liubomyrovych

Postgraduate Student at the Department
of International Relations
National University of Ostroh Academy
Seminarska str., 2, Ostroh, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6978-8076

The Qatar diplomatic crisis (2017–2021), which broke out between Qatar on the one hand and Bahrain, the Kingdom of Saudi Arabia and the United Arab Emirates on the other, is the most significant confrontation between the members of the Gulf Cooperation Council (GCC) within its entire history. The diplomatic crisis harmed the activities of the GCC and its relations with other international actors. In particular, the EU-GCC Joint Council meetings and the EU-GCC Joint Action Programme implementation were suspended. The end of the diplomatic crisis allowed both the EU and the GCC to restore the former level of relations and increase bilateral ties.

This article analyzes the dialogue between the European Union and the Gulf Cooperation Council in politics and security after the end of the diplomatic crisis within the GCC. Comparative and quantitative analysis, prognostic methods, and content analysis were used in the research.

This article traces the chronology of the restoration and deepening of multilateral political and security ties between the EU and the GCC after the end of the Qatar diplomatic crisis in 2021. In addition, it traces the activities of the EU-GCC Joint Council. It is determined the GCC's place in the EU's security documents adopted after the end of the diplomatic crisis, such as: "Strategic Compass for Security and Defense" and "Strategic Partnership with the Gulf". The functions and duties of the EU Special Representatives (EUSRs) and the specifics of the work of the EUSR in the Gulf. The author outlines the peculiarities and topics of security and political forums in which the representatives from both the European Union and the GCC took an active part.

Key words: EU, GCC, political dialogue, security dialogue, EU Special Representative in the Gulf.